

نماز میت

چرا بر جنازه میت، نماز می‌خوانند+پاسخ امام رضا(ع)

وقتی که علت وجوب نماز میت را از امام رضا(ع) می‌پرسند، حضرت پاسخ می‌دهند: «لیشفعوا و يدعوا له بالمغفرة، لانه لم یکن فی وقت من الاوقات أحوج إلى الشفاعة فيه والطلب والاستغفار من تلك الساعة»

وقتی که علت وجوب نماز میت را از امام رضا(ع) می‌پرسند، حضرت پاسخ می‌دهند: «لیشفعوا و يدعوا له بالمغفرة، لانه لم یکن فی وقت من الاوقات أحوج إلى الشفاعة فيه والطلب والاستغفار من تلك الساعة» به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، استغفار با کلماتی همچون توبه و انابه اگر چه در نگاه اول یکسان است، اما تفاوت دارد. استغفار طلب آموزش است ولی توبه پشیمانی از گناه با تصمیم بر ترک آن است. بنابراین استغفار با اصرار در گناه ناسازگار است. انابه هم ترک گناه در آینده است و با توبه و طلب آموزش تفاوت دارد. استغفار با مشتقاتش بیش از 40 بار در قرآن کریم ذکر شده است. توصیه به استغفار (آل عمران/135)، آثار آن (نمل/46)، استغفار انبیاء (مریم/47)، تأثیر استغفار پیامبر(ص) در آموزش گناه گناهکاران (نساء/64) و محرومان استغفار (توبه/113) از آن جمله است. اما استغفار چیست، چه ویژگی‌هایی دارد، چه آثاری بر آن مترتب است و موارد آن کدام است؟ با استناد به جلد نخست دانشنامه امام رضا(ع) که توسط انتشارات بنیاد بین المللی امام رضا(ع) منتشر شده است، به این پرسش‌ها پاسخ می‌دهیم:

طلب غفران از خدا باید حقیقی باشد و آنچه با زبان گفته می‌شود با قلب و اعضا و جوارح سازگار باشد. امام رضا(ع) می‌فرماید: هفت چیز بدون هفت چیز دیگر مسخره کردن خود است. یکی از آن‌ها استغفار زبانی بدون استغفار قلبی است. (معدن الجواهر، ص 60) ایشان همچنین می‌فرمایند: بنده با این عمل خدا را مسخره کرده است! (کافی، ج 2، ص 504) در بیان دیگری از حضرت آمده است: مثل استغفار همچون برگی است که بجنید و پیایی فرو ریزد و آنکه از گناهانش آموزش جوید و باز گناه کند، همچون مسخره‌کنندگان پروردگار خود باشد. (تفسیر عیاشی، ج 2، ص 206)

ارزش استغفار

سخنانی که از امام رضا(ع) در وصف استغفار رسیده، ارزش آن را نمایان می‌کند. ایشان هفت چیز را نشانه کمال ایمان دانسته که یکی از آنها استغفار است. (معدن الجواهر، ص 60) در سخنان حضرت استغفار بهترین عبادت شمرده شده (جامع الاخبار، ص 57) و معیاری برای شیعه بودن دانسته شده است. (مشکاة الانوار، ص 247)

به فرموده حضرت، ابلیس هم به ارزش استغفار واقف بوده است، چنانچه ایشان نقل می‌کند که ابلیس نزد امام سجاد(ع) که بود، آمده و از ایشان تقاضای استغفار کرده است. (الهدایه الکبری، ص 214)

همچنین وقتی که از علت وجوب نماز میت از امام رضا(ع) می‌پرسند، حضرت پاسخ می‌دهند که میت در این هنگام به شفاعت و استغفار و مغفرت خداوند نیازمندتر است؛ «فإن قال: فلم أمروا بالصلاة علی الميت؟ قيل: لیشفعوا ویدعوا له بالمغفرة، لانه لم یکن فی وقت من الاوقات أحوج إلى الشفاعة فيه والطلب والاستغفار من تلك الساعة» (عیون اخبارالرضا، ج ۲، ص 99)

آثار استغفار

در کلام امام رضا(ع) برای استغفار آثار فراوان ذکر شده است، در سخنان حضرت آموزش گناهان، درمان دردها، آموزش گناهان والدین، افزایش روزی، نجات از آتش جهنم، محشور شدن در زمره رسول خدا(ص) و کرامت الهی، زوده شدن تعفن گناهان و معطر شدن به عطر استغفار، همراهی با ائمه اطهار، جواز گذر از پل صراط، علامتی برای بندگان خوب خدا، ادای دین، صاحب فرزند شدن، ورود به بهشت، زخم‌زدن به شیطان و بهترین عبادت، از آثار استغفار شمرده شده است.

محرومان از استغفار

امام رضا(ع) می‌فرماید در مواردی استغفار اثر ندارد، از جمله در مورد کافران لجوج و عنود و منافقان. امام با استناد به آیه 80 سوره توبه به عدم استغفار تصریح می‌کند (تفسیر عیاشی، ج 2، ص 100). مورد دیگر در قضیه اتهام به همسر پیامبر(ص) بود. طبق حدیث رضوی آن شخص نزد رسول خدا(ص) آمد و توبه کرد و درخواست استغفار داشت. حضرت فرمودند: استغفار من برای شما بی‌فایده است. شما چگونه جرأت کردید به زن مؤمن تهمت بزنید؟! آنگاه به آیه 23 سوره نور استدلال فرمود. (البرهان فی تفسیر القرآن، ج 4، ص 53)

موارد استغفار

در فقه و اخلاق در مواردی استغفار را واجب دانسته‌اند. امام رضا(ع) به بعضی از این موارد اشاره می‌کند: در صورتی که مُحرم صید کند یا دچار فسق شود، لازم است استغفار کند (فقه الرضا، ص 127). مؤمن در صورت قتل نفس عمدی واجب است توبه و استغفار کند (فقه الرضا، ص 270).